

Malamalama'aga i le fa'aaogaina ole tautua a le soifua maloloina ole mafaufau mo tagata e iai mana'oga tumau

Aotelega

O le aotelega ua faia le lipoti i le gagana faigofie [Understanding mental health service use by people with disability](#).

Folasaga

O lo'o fa'amatalaina e le lipoti pe fa'aapefea ona fa'aaogaina e tagata e iai mana'oga tumau tautua a falema'i. E va'ai i tagata e:

- na o i le matagaluega fa'afuase'i mo tausiga o le soifua maloloina o le mafaufau
- nofo i le falema'i mo tausiga o soifua maloloina o le mafaufau.

O le lipoti e fa'atatau i tagata e iai mana'oga tumau o lo'o fa'aaogaina fesoasoani a le malo.

E lē mo tagata uma e iai mana'oga tumau.

O le lipoti muamua lenei o se fa'asologa ua taua [Shaping Change: Bringing disability lived expertise and data together](#).

O tagata e iai mana'oga tumau na fesoasoani e filifili po'o a fa'amatalaga e tu'u i le lipoti.

E ta'ua lea o le su'esu'ega fa'atasi. O su'esu'ega fa'atasi o le faia lea o su'esu'ega ma tagata, ae lē na'o fa'amatala o latou uiga.

Sa matou fa'aaogaina fa'amaumauga a le malo mai fa'alapotopotoga 'ese'ese.

O fa'amaumauga mai le tausaga fa'aletupe 2022-23.

Sa matou va'ava'ai i vaega e lua.

E tasi le vaega na fa'aaogaina fesoasoani a le malo mo latou e iai mana'oga tumau.

E aofia ai tagata na fa'aaogaina:

- le National Disability Insurance Scheme (NDIS)
- le Disability Support Pension (DSP)
- lagolago mai tausiga soifua e maua le totogi
- isi fesoasoani mo mana'oga tumau mai le Centrelink.

O le vaega lona lua e le'i fa'aaogaina le fesoasoani a le malo i lena tausaga.

E aofia ai tagata e leai ni mana'oga tumau ma latou e iai.

Vaega taua na maua

I le 2022-23, o tagata sa fa'aaogaina fesoasoani a le malo:

- na o i le matagaluega fa'afuase'i mo tausiga o le soifua maloloina o le mafaufau
- nofo i le falema'i mo tausiga o le mafaufau

e tele atu nai lo tagata e le'i fa'aaogaina nei lagolago.

O lo'o fa'aalia mai ai

O tagata o fa'aaogaina fesoasoani a le malo e sili atu tausiga i le falema'i mo le soifua maloloina o le mafaufau lo o isi tagata.

O le a le uiga o lenei tulaga

E lē o fa'ailoa mai i fa'amaumauga pe aisea e mafua ai le 'ese'esega.

E fa'aalia mai i le i'uga:

- atonu e lē o lava le lagolago mo tagata e iai mana'oga tumau
- atonu o lo'o mana'omia e tagata o maua fesoasoani mai le NDIS ma le DSP lagolago patino ma fa'alelei atili ai fesoasoani mo le soifua maloloina o le mafaufau.

O lo'o i ai ni manatu e uiga i le mafua'aga ua i ai 'ese'esega.

Aisea e taua ai

Tagata e iai mana'oga tumau ma latou aiga

Atonu e mafai ona sili atu tulaga e iai tagata e iai mana'oga tumau pe'a fa'afaigofie ma vave maua o fesoasoani mo le soifua maloloina o le mafaufau. O le vave maua o fesoasoani e ono taofia ai ni fa'afitauli ma fa'aititia ai le sailia o tausiga a le falema'i.

Fuafuaga o 'aunaunaga

O le taunu'uga e mafai ona fa'auigaina e lē o galulue fa'atasi matagaluega o tupe lagolago mo tagata e iai mana'oga tumau ma le soifua maloloina o mafaufau.

Fautua

O lo'o iai se mana'oga mo le soifua maloloina o le mafaufau ia malamalama i mana'oga tumau ma fa'amalieina mana'oga 'ese'ese o tagata e iai mana'oga tumau.

Fa'apea fo'i ona iai se mana'oga e fa'afaigofie le avanoa i 'aunaunaga fa'alesoifumaloloina o le mafaufau mo tagata e iai mana'oga tumau.

Fa'alapotopotoga mo mana'oga tumau ma su'esu'ega

E mana'omia nisi su'esu'ega e fa'ailoa ai pe aisea e fa'aaoga ai e nisi tagata e iai mana'oga tumau falema'i mo le tausiga o le soifua maloloina o le mafaufau.

Taua le iloa

- E lē o aofia i lenei lipoti tagata uma e iai mana’oga tumau, e na’o tagata o lo’o fa’aaogaina fesoasoani a le malo mo mana’oga tumau. E 1.4 miliona Ausetalia, po’o le 1 i le 4 tagata e iai mana’oga tumau.
 - E lē o fa’aalia mai i fa’amaumauga ituaiga mana’oga tumau o tagata o iai.
 - O tamaitai ma tagata mai nisi tu ma aganu’u fai mai e tau lē fa’aaogaina nei lagolago, lona uiga e lē o aofia i fa’amaumauga.
 - E lē o faitauina i fa’amaumauga le alu i le matagaluega fa’afuase’i ona o le fa’amanu’a po’o le fa’aona o ia lava o ni vaega o le soifua maloloina o le mafaufau.
 - E lē o fa’aaogaina e le lipoti fa’amaumauga mai Western Australia ma le Northern Territory.
-

Isi La’asaga

Tatou va’ai i tagata o lo’o fa’aaogaina fesoasoani a le malo mo mana’oga tumau, o:

- o i le falema’i ma matagaluega fa’afuase’i mo isi lava mafu’aaga
- Maua isi ituaiga tausiga mo le soifua maloloina o le mafaufau.

O le a fesoasoani lea i le fuafuaina o le ‘aunaga ma galulue fa’atasi.

Fa’afeso’ota’i mai matou

Mo fa’alapopotoga ma tagata su’esu’e e fia galulue ma matou, fa’amolemole imeli matou i le: disability@aihw.gov.au